

Praxis vid beslut i Rättsliga Rådet om tillstånd för sen abort

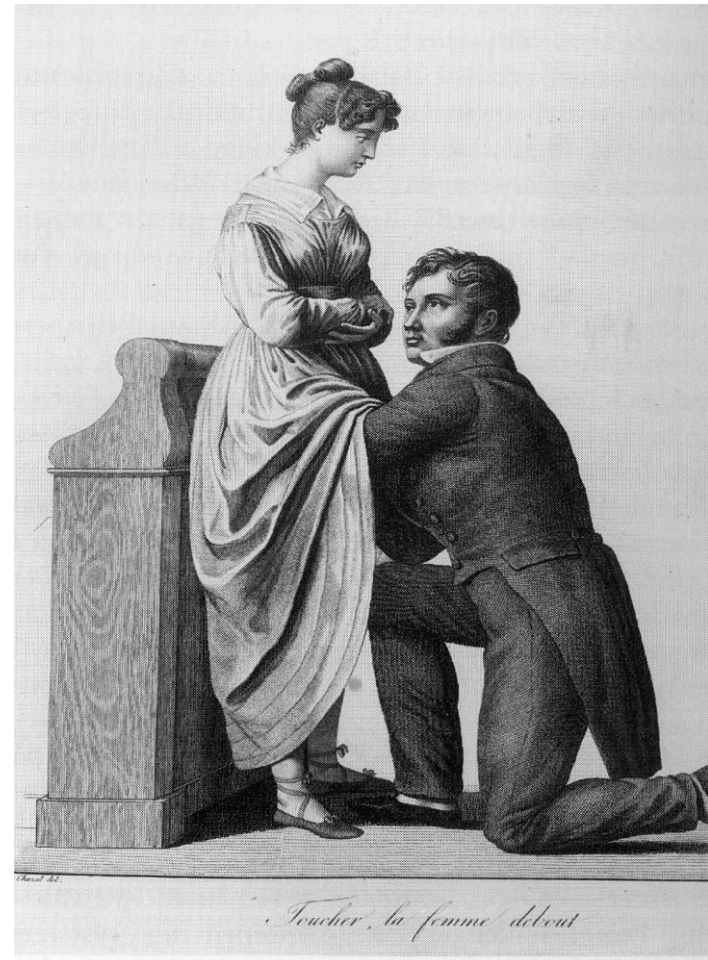
En historisk tillbakablick

Vad säger lagen?

Aktuell statistik

Gunilla Tegerstedt, överläkare,

*Karolinska Universitetssjukhuset
o ledamot i Rättsliga Rådet*

17. Gynkologisk undersökning. Ur Icaques Pierre Maverier. Nouvelles d

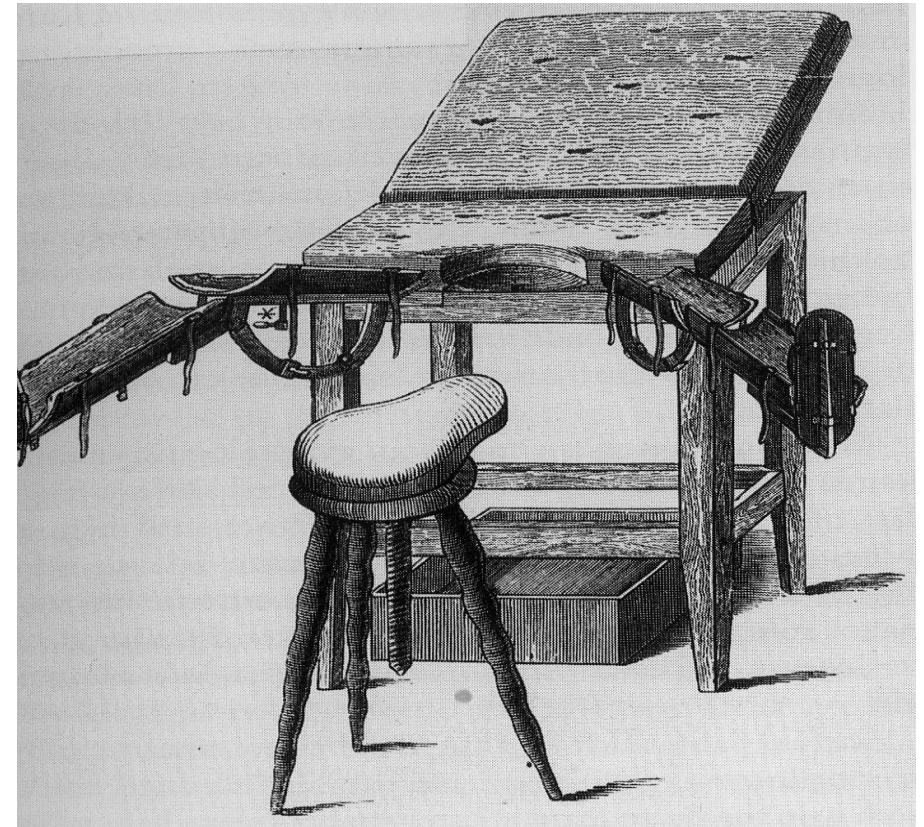
Historik

1734

den som fördriver sitt foster
och den som "därtill råder eller
hjälper" dömes till döden.

1921

upp till två års fängelse för
fosterfördrivning

ekologstol. Ur Alfred Hegar, Die operative Gynäkologie (1886).

Historik

1938 Första abortlagen med tre indikationer för abort

Medicinsk indikation -fara för kvinnans liv

Humanitär indikation - efter t.ex. våldtäkt

Eugenisk indikation - arvsanlag för sinnesjukdom mm.

Historik, forts.

1946 Social-medicinsk indikation

1963 Fosterskadeindikation

Tvåläkarintyg-skriftligt utlåtande att förutsättning för åtgärd var förhanden

Ansökan till Medicinalstyrelsen –Socialpsykiatrisk nämnden
(eugenisk eller fosterskada)

Historik, forts.

1974 Nya abortlagen

Kvinnan gavs rätt att bestämma om hon vill avbryta graviditeten till och med 18:e graviditetsveckan. V 12-18 krävdes kuratorskontakt. Efter 18:e veckan krävs ansökan till socialstyrelsens rättsliga råd.

1995 Kvinnan har alltid rätt till kuratorskontakt. **När fostret kan anses vara livsdugligt får legal abort ej utföras.** Avbrytande av graviditeten kan göras för att rädda kvinna eller barn.

Abortlagen 1974:595

1§

Begär en kvinna att hennes havandeskap skall avbrytas, får abort utföras om åtgärden vidtas före utgången av artonde havandeskapsveckan och den inte på grund av sjukdom hos kvinnan kan antas medföra allvarlig fara för hennes liv eller hälsa.

4§

Vägras abort i fall som avses i 1§, skall frågan omedelbart underställas Socialstyrelsens prövning

Abortlagen

3§

Efter utgången av adertonde havandeskapsveckan får abort utföras endast om socialstyrelsen lämnar kvinnan tillstånd till åtgärden. Sådant tillstånd får lämnas endast om *synnerliga skäl* föreligger för aborten.

Avbrytande av graviditeten

6§

Kan det antas att havandeskapet på grund av sjukdom eller kroppsfel hos kvinnan medför **allvarlig fara för hennes liv eller hälsa**, får Socialstyrelsen lämna tillstånd till **avbrytande av havandeskap** efter utgången av artonde havandeskapsveckan och oavsett hur långt havandeskapet framskridit.

Rättsliga rådet, 2016, sex ledamöter

- 1.Domare, Ordförande (*Göran Everlöf o 2 andra domare*)
- 2.Föredragande psykiater
- 3.Gynekolog (*Lotti Helström, Lena Marions, Ingrid Sääv, Gunilla Tegerstedt*)
- 4.Kurator
- 5.Representant från Socialstyrelsen
- 6.Landstingspolitiker

Synnerliga skäl v 18+0-21+6

Tabell 8. Skäl till att aborten beviljades

	1987		2002	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Fosterskada	79	35	143	53
Övervägande medicinska skäl	24	10	23	9
Övervägande sociala skäl	124	55	102	38
Totalt	227	100	268	100

Tabell 12. Fosterskada som 2002 föranledde bifall respektive avslag efter graviditetsvecka 22+0

Bifall:	<ul style="list-style-type: none"> • Potter typ I (svår njurskada) • Anencephalus möjligen acrani (saknar hjärna) • Kaudalt regressivt syndrom alt. Body stalk (multipla missbildningar) • Uttalad förträngning av aorta (svårt hjärtfel) • Hydrocefal missbildning (svår hjärnskada) • Singel ventrikel där art pulmonalis saknas (svårt hjärtfel) • Trisomi 13 • Uttalad vattenskalle
Avslag:	<ul style="list-style-type: none"> • Pericentrisk de novo inversion i kromosom 18 • AV commune och Trisomi 21 (Downs syndrom)

Ansökningar 2010-2015

År	Fosterskada		Psykosociala skäl		Psykisk sjd	Somati sk sjd	Totalt	
	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag	Bifall / Avslag	Bifall / Avslag		
2010*	253	0	186	28	6/0	2/0	477	
2012*	282	1	199	32	4/0	4/0	523	
2013*	257	2	176	32	9/0	4/0	482	
2015**	372	1	176	27	8/0	11/0	598	
*Socialstyrelsens statistik			**M Bygdemans utredning					

Tabell 4. Fördelning av antal abortansökningar under vecka 21.

Vecka	Fosterskada		Psyko-social indikation		Sjukdom Antal
	Antal	%*	Antal	%*	
21+0-21+2 5.4	44	59.5	26	35.1	4
21+3-21+4 5.4	23	62.2	12	32.4	2
21+5-21+6 9.7	16	51.6	12	38.7	3

*Anger andelen av det totala antalet ansökningar

Tabell 5. Ansökan om abort efter 21+6.

År	Fosterskada		Psyko-sociala problem		Psykisk sjuk		Somatisk sjuk	
	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag
2012*	5	1	2	9	0	1	0	0
2013*	4	2	0	14	0	0	0	0
2015**	1	1	0	11	0	2	0	0

*Socialstyrelsens statistik. **Marc Bygdeman

Praxis vid beslut

- Starkare synnerliga skäl krävs vid sen abortvecka,
- ”ung mamma” – liberalare inställning
- Medicinska skäl så gott som alltid bifall
- Rättsliga rådet kan ej avgöra grad av fosterskada
- Starka sociala skäl är våld, hot från partner och missbruk hos både kvinna och man

Praxis vid beslut/ Diskussion i rättsliga rådet sista året

När är fostret livsdugligt???

Enligt praxis v 21+6

Efter klargörande från rättsliga rådets domare i maj 2016 ska aborten vara avslutad v 21+6

Är det ok med T Mifegyne dag 21+6???

Rättsliga rådet kan ej avgöra abortmetod

Uttalande 10 maj från Göran Everlöf o 2 domare

RR har vid mötet den 23 oktober 2015 uttryckt uppfattningen att en abort ska vara **avslutad senast vecka 21+6** och att RR inte kan lägga sig i vilken abortmetod som används.

Denna juridiska tolkning av livsduglighetsbegreppet står alltså fast för RR:S del. Hur läkarprofessionen tolkar och tillämpar abortlagen får professionen stå för.

SFOGs tolkning av hur abort i andra trimestern skall handläggas maj 2016

Sålides anser SFOG att vi i Sverige skall fortsätta att använda den metod som är skonsammast och har minst komplikationsrisker för kvinnan. Denna metod är medicinsk abort med mifepriston och misoprostol enligt de rekommendationer som finns på FARGs sida på SFOGs hemsida

Om det dröjer innan fostret stöts ut kan fetucid övervägas i enskilda fall. Fetucid skall inte användas rutinmässigt innan vecka 22+0 på grund av välkända och beskrivna risker och det begränsade antal ingrepp som utförs i Sverige. Fetucid skall utföras av personal som har erfarenhet och tillräcklig kunskap för att utföra ingreppet. Kvinnan skall informeras om risker med ingreppet och har rätt att avstå liksom vid alla andra ingrepp.

Etiskt dilemma

- Vilka hänsyn ska tas till kultur, tex hederskultur?
- Kvinnan saknar pappa till barnet
- Avsaknad av socialt nätverk